

Pišejo jih termalna voda, vina, zanimive cerkve, buče, štorčije in burna zgodovina

Žlahtne zgodbe z Goričkega

Prekmurje je pestra pokrajina ob reki Muri, razdeljena na ravninsko, dolinsko in Goričko. Slednja je izrazito gričevnata z vijugastimi cestami in lepo urejenimi vasmami z obsežnimi vinogradi. Vina iz teh krajev so nekoč pili celo na dunajskem dvoru. K dobri kapljici naj bi pripomogla lava iz bližnjega vulkana, ki naj bi jo zadnjič izbruhal pred tremi milijoni let.

ALBINA PODBEVŠEK

Vulkan je tudi zaslužen, da Gorički grad trdno stoji že osem stoletij na ogromni skali iz bazaltne tufa. Posebnost Goričkega so cerkve, kot je Plečnikova v Bogojni, Rotunda v Selu, cerkev na Pertoči z veličastnim mozaikom in številne protestantske. Svojevrsna je kuharica, zaznamovana z madžarsko kuhinjo. Zeleno Goričko je vabljivo tako za kolesarje po razvejani mreži cest kot za pohodnike s celo vrsto označenih poti, ki vodijo do vinočev, na ogled kulturne dediščine in drugih znamenitosti, kot je gozdna učna pot in doživljajski park Vulkanija z virtualnim prikazom vulkanskega podzemlja.

Grad s 365 sobanami in z energijsko točko na terasi

Grad na strmem hribu iz bazaltne tufa - vulkanske kamenine - ima za seboj burno zgodovino. Prvo utrdbo s stolpom so zgradili templarji davnega leta 1050, o čemer naj bi pričal kamniti grb nad vhodnimi vrati. Sedanja petkotna oblika s številnimi arkadami in s kar 365 razkošnimi sobanami je dobil v 16. stoletju; zdaj velja za največji baročni grad v Sloveniji. Gre za čas po turških vpadih, ko so zaživele trgovske poti in fevdalno gospodarstvo. Lastniki so bili predvsem Madžari, ki so vladali Prekmurju dolgih tisoč let. Zadnji grof je bil Avstrijec Hartner, ki je

ob odhodu veiel okoličanom, naj iz gradu poberejo, kar potrebujejo, njegovi potomci pa so bili deležni odškodnine po zakonu o denacionalizaciji v samostojni Sloveniji. Najhujši udarec je grad dobil v drugi svetovni vojni, ko je Rdeča armada v njem uredila bolnišnico. Sledila ji je jugoslovanska vojska, za njo pa praznina in propadanje.

Kolosalna stavba je ponovno zadihala šele leta 1995, ko so jo počasi začeli obnavljati. En del je prav zanimivo urejen s prostori za razstave, z zbirko domačih obrti, zlasti lončarstvom, s trgovino spominkov. Prirejajo razne delavnice, naravoslovne dneve in celo poroke. Uredili so viteško, poročno in koncertno dvorano. Pogrešajo pa restavracijo in obiskovalci se lahko odžejajo edinole v grajski vinski kleti, na malico ali kosilo pa gredo v bližnjo vas Grad s tremi krcmami.

Škoda je, da na dvorišču ni ničesar, čeprav je terasa čudežni kraj z vrelcem zemeljske energije, kjer se zbirajo ljudje razprtih rok, vpljajoč to energijo. No, obnavljanje gradu je pač počasno in lepega dne bo prišla na vrsto tudi restavracija z mizami na terasi.

Veličasten mozaik v cerkvi, posvečeni bizantinski cesarici sv. Heleni

Goričko ima bogato kulturno dediščino s cerkvami, tako katoliškimi kot protestantskimi. Nekatere

so tako zanimive, da do njih vodijo romarske poti. Prvovrstni spomenik je Rotunda sv. Nikolaja v Selu, nedaleč od Moravskih toplic, z okroglo romansko arhitekturo, z bogato, nekoliko poškodovano gotsko poslikavo v notranjosti in s škodlasto streho. Zgradili so jo templarji v 13. stoletju. Sodi med najstarejši božji hram v Sloveniji, vreden obiska.

Drugačen je sloves cerkve sv. Helene na Pertoči: na temeljih male štiristoletne cerkve je zrastle povsem nova pred 60 leti. Notranjost je bila tako skromna, da se je jezuitski duhovnik Marko Rup-

nik odločil za izrazito popestritev. Omisli si je ogromen mozaik, ki je tako veličasten, da mu ni para v srednji Evropi in je zategadelj množično obiskovan. Na obrobju je naslikana sv. Helena, bizantinska cesarica, mati slavnega cesarja Konstantina Velikega, rojenega v Nišu in znanega po uradnem priznanju katoliške vere kot enakopravne v njegovem imperiju sredi četrtega stoletja. Mnogo cerkva v Evropi je posvečenih cesarici Heleni, ker je podpirala krščansko vero, na Kalvariji pa plačala izkopavanje Kristusovih križev, katerih ostanki veljajo za relikvije.

Ime Goričko prihaja od goric

Goričko je gričevnata pokrajina v severovzhodni Sloveniji, ob tromeži z Avstrijo in Madžarsko. Goričko leži med reko Muro in reko Rabo. Najvišji hrib na goričkem se dviguje do višine 418 m nadmorske višine. Razmere za poljedelstvo so zaradi kisle in slabo rodovitne prsti neugodne, več možnosti je za razvoj živinoreje in sadjarstva. Kmetijske posesti so majhne in razdrobljene. Vse to in pa prometna odmakljenost vplivata na redkejšo poselitev. Goričko je brez večjega središčnega naselja. Ime Goričko prihaja od goric. Tako namreč domačini imenujejo griče, ki so davno nastali na dnu Panonskega morja in se potem dvignili. Mehko oblikovan peščen svet so ljudje naselili v pradavnini in tod ostali. Čeprav do velikih evropskih mest ni zelo daleč, je Goričko "napredek" zaobšel, tako da je ohranilo podobo, značilno za srednjo Evropo pred drugo svetovno vojno. To, kar so nedolgo imenovali zaostajanje, se zdaj kaže kot prednost. Mozaično razsejani vinogradi, sadovnjaki, travniki in s številnimi kulturami porasle njive, ki se harmonično prepletajo in dopolnjujejo z naselji, zaseki in posameznimi kmetijami, ponujajo enkratno podobo in prav take ljudi.

Prvo grajsko utrdbno stolpom so zgradili templarji davnega leta 1050, o čemer naj bi pričal kamniti grb nad vhodnimi vrati.

Mozaik v cerkvi sv. Helene na Pertoči je delo jezuitskega duhovnika Marka Rupnika.

Na Goričkem so čaplje doma.

Gorički grad, ki veča za največji grad na Slovenskem, ima za seboj burno zgodovino.

Gostilna brez pic, kokakole in čevapčičev

Turizem smo ljudje, ali ne. Tako razmišlja tudi Marjan Ficko s Turmanove kmetije iz vasi Večslavci ob romarski poti v cerkev sv. Helene. V svoji tradicionalni hiši prav pod stopniščem te slavne cerkve ima majhno, naravnost hecno trgovinico z raznovrstno domačo zelenjavo, z doma narejenimi marmeladami, sokovi, likerji, žganjem in medom. Posebnost je pri vratih velik leseni sod, na njem pa brezplačna ponudba pijač za obiskovalce, da jim ne bi bilo dolgčas, ko čakajo v vrsti za nakup dobrot. Super idejal Marjan je vesele narave, hitro streže in je celo okoljsko ozaveščen. Tistim, ki si naberejo večjo količino pridelkov, jim jih strpa v vrečo iz žakovine in se tako izogne plastičnim vrečkam.

K romanju in turizmu sodijo izletniške kmetije in gostilne, ki jih na Goričkem ne manjka. Bučno olje, bučne juhe in gibanice so zakon. Nekateri gostinci stavijo na domačo prehrano po receptih njihovih babic. Takšna je Zeleni gaj v Fokovcih ob cesti za Selo, kjer je pred vhomom tabla z napisom: pri nas ni pic, ni kokakole in ne čevapčičev! Mladi lastnik Boštjan Berke skupaj z mamo in sestro prisega na svežo hrano in je zato povezan s pridelovalci iz okolice. Ker v glavnem jedi kuhajo sproti, je vse tako dobro, da si obližeš prste.

Primorci imajo 'terro rosso', mi pa vulkansko zemljo

V Prekmurju se nasploh radi pohvalijo s svojimi, zlasti belimi vini. Vinska trta se vije tako na ravnem

kot na strmih pobočjih, kjer so sončni žarki menda močnejši. Vinarji tekmujejo, kdo bo boljši, kdo bo imel lepšo in sodobnejšo klet. A tudi marsikatera domačija je vredna občudovanja. Tako je v vasi Fikšinci pri priznanem vinarju Leonu Gjerkešu, ko je prizidek k stari tradicionalni hiši videti kot velika mestna vila. Gospodar je majhno staro kmetijo s hlevom in njivami z običajnimi pridelki in malim vinogradom v nekaj letih spremenil v imenitno vinogradniško posestvo.

"Pridelujemo pet sort belega vina, katerih kralj je laški rizling, nagrajen v Londonu z zlato medaljo Decanterja, na kar smo zelo ponosni. V naši kleti zorijo še druga vina: renski rizling, rumeni muškata, sivi pinot, chardonnay in na novo še penina iz chardonnaya, kar je naša posebnost," je razložil vinar, ko nam je natakal vina v lepo urejeni degustacijski sobi s pogledom skozi velika okna na vinograd v jesenskih barvah. Gjerkešova vina so butična in jih prodajajo v glavnem doma in nekaj po lokalnih in restavracijah. Kakor sta povedala z ženo Heleno, lščeta zemljo za dodatni vinograd, a je to na Goričkem problem.

Ko sem vinarju povedala, da pišem za Primorske novice, je hitro dodal: "Naši vinogradi na Goričkem dobijo toliko sonca kot vinogradi v Kopru. Zategadelj naša vina niso tako kislá, kot so štajerska. Kakovostnemu vinu botruje še naša zemlja, ker je vulkanskega izvora. Za nas je ta tako pomembna, kot je za primorske vinarje 'terra rossa', rodovitna rdečearjav prst, ki vsebuje veliko železa." *

Celotno Goričko je vključeno v Krajinski park Goričko, katerega je skupna kulturna in naravna dediščina povezala z oblikovanima parkoma v Avstriji (Naravni park Raab) in na Madžarskem (Narodni park Órség). Sedež javnega zavoda Krajinski park Goričko je na gradu na Goričkem.